

Berättkriper för 75 år sedan och konfirmander i dag

Bild efter bild bläddrades förbi i mitt konfirmandalbum från de olika församlingar jag har fått tjäna. Konfirmandflickor i långa vita klänningar, i korta vita klänningar, ja t. o. m. kort-kort, pojkar i strikta mörka kostymer, i mörka långbyxor, vit skjorta och svart slips och i gråmörka byxor och vit polotröja. Plötsligt faller en skön färgbild upp i albumet. Det är bilden från björkallén utanför Sollerö kyrka en varm högsommardag. Processionen av konfirmander på väg från prästgården till kyrkan har stannat till vid Lasarusbössan för att ge föräldrar och anhöriga möjlighet att få fotografera och filma de unga innan processionen fortsätter in i kyrkan. På bilden ser jag en rad av konfirmandflickor högtidsklädda i sin sollerödräkt. Den främsta flickan bär processionskorset — tecknet för samhörigheten med Kristus. Bilden är tagen med all den nutida tekniska möjlighet till färgfoto som bjuds dagens fotograf. Skulle bilden ha tagits för 75 år sedan, vore den inte färgfoto, och inte heller skulle processionskorset ha varit med, det är en senare tids återknytning till det fordomskristna. Flickor i sollerödräkten skulle vi däremot återfinna på bilden. Naturligtvis skulle vi även där se skillnad i vissa detaljer i dräkten hos berättkriper för 75 år sedan och konfirmander i dag, och ändå är det tidlöst. En stilla förhoppning hos solleröprästen; måtte solleröflickornas konfirmanddräkt alltid få vara sollerödräkten, en vackrare konfirmandklädsel än bygedräkten kan inte erbjudas.

Bilden kunde vara tagen för 75 år sedan med tanke på dräkten. När det gäller ramen kring ungdomarnas första nattvardsgång förenar alltså dräkten något av konfirmation då och idag. Men det är nog också nästan allt, när det gäller de yttre betingelserna. Så annor-

lunda var konfirmationsläsningen då mot nutidens form av läsning för prästen.

När Trapp Maria Andersson, Svarf Lars hustru, och Anna Stolt berättar om hur det var att gå och läsa för c:a 75 år sedan, är det om en helt annorlunda konfirmationsundervisning och konfirmation, ja nästan lika annorlunda som det gamla solleröordet och dagens, ”berättkriper” — ”konfirmander”.

DÅ

Lästiden började efter Trettonhelgen och varade för det mesta fram till Pingst. 3 dagar i veckan läste man från kl. 9 till 17 med 1 timmes uppehåll för förtäring av sin medhavda matsäck. Det var året efter skolan man gick och läste för prästen. De som kom från utbyarna bodde under veckan på Sollerön och vandrade hem till Gesunda och Ryssa över veckosluten — det var inte frågan om någon konfirmandskjuts.

Lektionssalen var sockenstugan, där man satt på långbänkar runt väggarna och prästen, vare sig det var Dahlin eller Berggren, satt vid ett litet bord i salens ena kortända. Med den här placeringen, menar Stolt Anna, kunde ingen göra något spektakel utan att det skulle upptäckas av prästen. Några audiovisuella hjälpmedel, som det ju så vackert heter om nutidens skolhjälpmedel, fanns då rakt inte. Inte ens svartatavlan hörde till utrustningen för dåtidens konfirmandsal, än mindre en karta över det heliga landet eller några Jesusplanscher att vila ögat på under de många konfirmandlektionerna. Det gjordes heller inga anteckningar varken av konfirmandlärare eller berättkriper. Vilka var då hjälpmedlen? Bibel, Psalmbok, Biblisk historia och Luthers lilla katekes — 4 rejäla hjälpmedel att ge den unga människan insikt i den kristna tron. Heder åt den konfirmandlärare, som endast med dessa 4 hjälpmedel kunde lyckas fånga konfirmandens intresse och väcka djupaste gensvar för samhörigheten med Kristus. Men det var annorlunda då.

Dagen innan konfirmationen fick alla barnen smycka kyrkan. Trapp Maria berättar hur man fick gå och hämta blommor hos en gammelgosse, som bodde strax bortom kyrkan. Vidare hackade man granris för att strö ut på kyrkgolvet. Konfirmationsakten var fylld av nervositet för berättkriperna. Det var säkerligen inte bara den

Dagens konfirmander.

kalla kyrkan, som gjorde att de frös, det var säkerligen också ängslan inför förhöret. Stolt Anna berättar att man stod i en halvcirkel uppe i koret, och Dahlin ställde en fråga till dem var. Efter Dahlins avflyttning till Bjursås, kom till Sollerön en adjunkt Berggren, sedermera prost i Orsa. Han var Svarf Marias konfirmandlärare. En ny ung präst och därmed också nya former för konfirmation. Nu fick de unga sitta i bänkarna på bägge sidor om mittgången och med boken i handen gick han ner till dem och ställde sina frågor. Svarf Maria skrattar till, när hon tänker på den unge prästen. Denne hade under lästiden gjort något, som på den tiden väl ansågs vara revolutionerande i en prästs samvaro med sina läsbarn. På valborgsmäss hade han lekt tillsammans med dem vid kasen. Det var annorlunda då.

NU

Under 4¹/₂ hektiska men ljuvliga sommarveckor svetsas präst och konfirmander samman. Stor är skaran av konfirmander, omkring

40 st. Detta beror på att förutom församlingens ungdomar även somargäster och inneboende ungdomar i prästgården tillsammans utgör konfirmandgrupperna. Med det stora antalet ungdomar måste ungdomarna delas upp i två grupper. Jag är mån om att blanda grupperna för att på så sätt låta sollaröngdomarna få lära känna andra ungdomar från olika håll i landet och tvärtom. Fördelen med denna form av läsning — sommarläsning — är att dessa veckor helt går i konfirmationens tecken; det gäller lektioner, morgonböner och aftonböner i vår lillkyrka, och fritid med den kamratliga samvaron inte minst i *Q-lan och på prästgårdstomten.

Sockenstugans konfirmandsal med sina långbänkar runt väggarna är utbytt mot församlingssalen med ett hästskobord och mjuka stolar. Framme vid prästens bord finns en hel uppsättning av tekniska hjälpmedel för att vid olika tillfällen underlätta och stimulera undervisningen. Bibel och psalmbok är naturligtvis än idag de där rejäla hjälpmedlen och Luthers lilla katekes — vår troslära — den finns i en bildrik kombinerad läro- och arbetsbok. Konfirmandundervisning 1901 eller 1976 har bl. a. det gemensamt att det finns så många frågor, som den unga människan vill ha besvarade. Skillnaden i går och idag är den att berättkripperna då ej tilläts att ifrågasätta undervisningen och budskapet.

Konfirmandsalen har i våra dagar blivit ett debattforum många gånger — något jag tror vi skall vara mycket glada åt. Det är annorlunda nu. Konfirmationsakten är högtidlig — det tror jag aldrig vi kommer ifrån och skall inte heller försöka radera ut. Ungdomarna — inte minst i vår tid — behöver högtidsdagar i livet. Viktigt är emellertid att vi i högtiden låter ungdomarna känna konfirmationsakten chosefri, aktiv och levande. Det är därför, som jag låter konfirmationsakten få bli fylld av deras egen medverkan i sång, musik och bibelpantomimer.

Ungdomarnas första nattvardsgång är inget i moll utan skall vara något av lov och tacksägelse. Glädjande är också att den gamla föreställningen att inbjudan till ungdomarnas första nattvardsgång bara skulle gälla de nykonfirmerade nu helt har utplånats. Föräldrar och anhöriga sluter nu mera upp i stora skaror vid nattvardsbordet. Det är annorlunda nu.

** Prästgårdens gamla bryggstuga, numera apterad till Kyrkans Ungdoms (Q) samlingsal.*

Under lovsång, kanske med sången "Amen, lovet och priset och äran" tågar konfirmanderna ut ur kyrkan och ut i högsommarvärmen. Filmkamerorna surrar i björkallén och skjuter in sig på mjuka och sköna bildmotiv av konfirmandflickorna iklädda sin bygdedräkt, det som ändå binder samman berättkriper för 75 år sedan och konfirmander idag.

Solen blixtrar till i mässingbilden av Kristus på processionskorset — tecknet för samhörigheten med Kristus igår — idag — och i morgon.

Gösta Schmidt